

Ni Elder Quentin L. Cook
Sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles

Maalamong Mopili

“Pagsalikway sa dautan, ug sa pagpili sa maayo” (Isaias 7:15).

Minahal kong mga igsoon, akong tinguha karon nga makatambag bahin sa mga desisyon ug mga pagpili.

Sa batan-on pa ko abogado ko sa San Francisco Bay Area, ang among opisina tighimo og legal nga mga buluhaton sa kompanya nga nag-produce sa Charlie Brown holiday TV specials.¹ Nahimo kong tigsunod ni Charles Shulz ug sa iyang minugna —*Peanuts*, uban ni Charlie Brown, Lucy, Snoopy, ug uban pang mga karakter.

Usa sa paborito nakong sugilanon naglakip ni Lucy. Sa akong nahinum-duman, ang team ni Charlie Brown sa baseball apil sa impotante nga dula—si Lucy usa sa tigsalo, ug ang bola naglupad padulong kaniya. Puno ang kada base, katapusan kini nga bahin sa dula. Kon masalo ni Lucy ang bola, ang iyang team maka-daug. Kon dili niya masalo, modaug ang laing team.

Sama sa mahitabo sa usa ka sugilanon sa komiks, ang tibuk team nagtan-aw kang Lucy samtang mitugpa ang bola. Naghunahuna si Lucy, “Kon akong masalo ang bola, ako ang bayani; kon dili, sawayon ko.”

Mitugpa ang bola, ug samtang mahinamong nagtan-aw ang iyang

kaubanan, wala niya masalo ang bola. Gisalibay ni Charlie Brown ang iyang gloves sa kasagmuyo. Si Lucy dayon mitan-aw sa iyang mga kauban, nanig-hawak, ug miingon “Masalo kaha nako ang bola kon may kabalaka ko bahin sa polisiya sa atong nasud?”

Usa kini sa daghang higayon nga wala masalo ni Lucy ang bola, ug may pirmi siyang bag-ong katarungan.² Makahimuot, pero puro lang kini pa-sangil; dili tinuod nga rason sa iyang sipyat.

Sa pangalagad ni Presidente Thomas S. Monson, kanunay niyang gitudlo nga ang mga desisyon motino sa destinasyon.³ Gumikan niini ang akong tambag mao ang paglikay sa pangatarungan nga maoy makababag sa matarung nga pagpili, ilabi na bahin sa pag-alagad kang Jesukristo. Sa Isaias gitudloan kita sa “pagsalikway sa dautan, ug sa pagpili sa maayo.”⁴

Mituo ako nga importante gayud karon, nga ayuhon sa paghimo ang atong pagpili, nga uyon sa mga tumong nga gitinguha natong puy-an, kay si Satanang molingla sa katawhan gamit ang daghan ug maliputong paagi. Gikinahanglan kaayo nato ang dili matarug nga pasalig sa pagsunod sa mga sugo ug huptan gayud

ang sagradong mga pakigsaad. Kon mangatarungan ta makapugong kini alang sa mga endowment sa templo, takus nga mga misyon ug kaminyoon sa templo, ug makadaot kini. Sakit kon kita nangangkon nga mituo niini nga mga tumong, unya wala nato lihoka sa matag adlaw ang pagkab-ot niini.⁵

Pipila ka batan-on miingon nga tumong nila ang pagminyo sa templo apan wala makig-date og takus nga mga tawo. Sa tinuod lang, ang uban wala gyud gani makig-date, mao kana! Kamong mga ulitawo, kon dugay mong magminyo, inig lapas sa inyong edad ug maturidad, komportable na lang mo niini. Nga unta *mas dili angay* nga kamo *makomportable* niini! Palihug tinguhaa nga “moapil kamo”⁶ sa espiritwal ug sosyal nga kalinokan nga haum sa inyong tumong sa pagminyo sa templo.

Ang uban dili pa magminyo hangtud matiwas ang pag-eskwela ug makatrabaho. Bisan gidawat kini sa kalibutan, kini nga pangatarungan wala magpakita og pagtuo, dili haum sa tambag sa modernong mga propeta, ug dili uyon sa husto nga doktrina.

Bag-o lang nakahimamat ko og usa ka batan-ong lalaki. Tumong niya nga makamision, makaeskwela, magminyo sa templo, ug dunay malipayong pamilya. Nalipay kaayo ko sa iyang mga tumong. Apan sa among pag-istoryahay, naklaro nga ang iyang lihok ug mga pagpili dili haum sa iyang mga tumong. Nakita nakong tinuod siyang gusto nga magmision ug gilikayan ang seryusong mga sala nga makapugong niini, apan ang inadlaw niyang buhat wala mag-andam niya alang sa pisikal, emosyonal, sosyal, intelektwal, ug sa espirituhanong hagit nga iyang atubangon.⁷ Wala siya maringkamot. Wala niya seryusoha ang pag-eskwela o ang seminary. Mosimba tuod siya, apan wala niya mabasa ang Basahon ni Mormon. Migahin siyang dakong panahon sa video games ug social media. Nagtuo siya nga ang pag-adto sa misyon igo na. Kabatan-onan, isaad nga mahimo kamong takus ug seryusong sa pag-andam nga

mahimong emisaryo sa atong Ginoo ug Manluluwas, si Jesukristo.

Akong gikabalak-an dili lang ang paghimo og dinagkong desisyon apan ang ginagmay usab — ang inadlawng kalibutan ug ang ordinariyong mga desisyon diin migahin kita og daghan sa atong panahon. Niining dapita, atong gikinahanglan ang pagpugong, pagbalanse, ug ilabi na ang kaalam. Importante nga likayan ang pagpangatarungan ug pilion ang pinakamaayo.

Usa ka nindot nga ehemplo sa pagkontrolar, balanse, ug kaalam mao ang paggamit sa internet. Magamit kini sa misyonaryo nga buhat, pagtabang sa buluhaton sa priesthood, pagpangita sa katigulangan alang sa sagrado nga mga ordinansa sa templo, ug daghan pa. Dako kaayo ang potensyal alang sa kaayohan. Nasayud sab kita nga makamugna kini og dautan, lakip sa pornograpiya ug kabangis,⁸ ug pagpanglibak. Maghatud kini og kaboang. Sama sa gitudlo ni Brother Randall L. Ridd sa miaging komperensya, namulong bahin sa Internet, “pwede sab nga mausikan ninyo sa internet ang tanan ninyong panahon ug moubos ang inyong potensyal.”⁹

Ang mga kalingawan ug kaatbang sa pagkamatarung wala lang sa internet; bisan asa kini. Makaapekto kini dili lang sa mga batan-on apan natong tanan. Kita nia sa nagkaguliyang nga kalibutan.¹⁰ Gilibutan kita sa makaagni nga “kalingawan ug mga dula” ug imoral ug law-ay nga kinabuhi. Gipakita kini sama nga usa ka normal nga butang diha sa media.

Si Elder David A. Bednar bag-o lang mipasidaan sa mga miyembro nga mag-amping sa paggamit sa social media.¹¹ Usa ka naila sa kamaayo’g hunahuna nga lider, si Arthur C. Brooks, mipasabut niini. Nakita niya nga sa social media atong ipakita nga malipayon kita apan dili ang mga lisud nga panahon sa trabaho o sa eskwela. Atong gipakita ang dili kompleto nga kinabuhi — usahay palabwan pa kon kinsa kita. Gihulagway nato kining kinabuhi, dayon “gitan-aw sab nato ang hapit tanang . . . mini nga mga paghulagway sa [atong] mga higala diha

sa social media.” Miingon si Brooks, “Pagkangil-ad nga hunahunaon nga migahin ka og panahon sa pagpakaa-ron ingnong malipayon, ug nagtan-aw sab sa uban nga daw mas malipayon pa kay kanimo.”¹²

Usahay ingon og sanapan ka sa grabing mga kaboang, kaalingug-ngog, ug padayong panagbingkil. Kon pahinayan nato ang volume ug sutaon kini, gamay ra diay kaayo kini og ikatabang sa atong paningkamot sa matarung nga mga tumong. Usa ka maalamong amahan mitubag sa iyang mga anak sa ilang mga hangyo nga moapil niini nga mga kalingawan. Nangutana ra siya nila, “Maghimo ba ni ninyong mas maayong tawo?”

Kon mangatarungan ta sa sayop nga mga pagpili, dako o gamay, nga dili uyon sa gipahiuli nga ebanghelyo, mawala ang panalangin ug proteksyon nga atong gikinahanglan ug sagad malit-ag kita sa pagpakasala o mawala sa dalan.

Dako kog kabalaka bahin sa kaboang¹³ ug pagkaagni sa “bag-ong mga uso.” Sa Simbahan atong giawhag ug gikalipay ang kamatuoran ug kahi-balo sa tanang matang. Apan kon ang kultura, kahibalo, ug kinaiya dili na uyon sa plano sa Dios alang sa kalipay ug sa tahas ni Jesukristo, dili mapugngan ang pagkabungkag sa katilingban.¹⁴ Sa karon, bisan sa kalamboan sa ubang dapit, labi na sa siyensya ug komunikasyon, ang importanting mga

hiyas nagkawala ug ang kinatibuk-ang kalipay ug kaayohan mikunhod.

Dihang gidapit si Apostol Pablo nga Mamulong sa Areopagos sa Atenas, iyang nakita ang susama nga nagpakitang utokan, ug ang kawalay kaalam sama sa karon.¹⁵ Diha sa Mga Buhat atong mabasa: “Ang tanan ugod nga mga taga-Atenas ug mga dumuloong nga nagpuyo didto wala man lamay laing mahimo kondili ang pagtabi o pagpaminaw sa bag-ong butang nga mahiabut.”¹⁶ Ang gipasabut ni Pablo mao ang Pagkabanhaw ni Jesukristo. Dihang nakamatikod sila sa relihiyoso nga matang sa iyang mensahe, ang uban namiyabiay; ang uban mipalayas kaniya nag-ingon, “Maminaw ra kami kanimo pag-usab mahitungod niini.”¹⁷ Mibiya si Pablo sa Atenas *nga wala molampos*. Si Dean Frederic Farrar misulat mahitungod niini: “Sa Atenas wala siyay gitukod nga simbahan, sa Atenas wala siyay sulat, ug sa Atenas, sa sagad niyang agian, wala na gayud siya mobalik didto.”¹⁸

Mituo ko nga ang dinasig nga mensahe ni Elder Dallin H. Oaks nga nag-ila tali sa “maayo, mas maayo, ug labing maayo” makatabang alang sa mga pagpili ug sa mga prayoridad.¹⁹ Daghang pagpili dili dautan, apan kon mohurot kini sa atong panahon ug magpugong sa labing maayong pagpili, makadaot kini.

Bisan ang maayong mga paningka-mot kinahanglang timbang-timbangon

aron matino kon dili ba kini babag sa labing maayong tumong. Aduna koy halandumong diskusyon uban sa akong papa sa tin-edyer pa ko. Di siya motuo nga may mga batan-on nga mag-focus sa taas og tagal nga importanting mga tumong — sama sa panarbaho ug pagsangkap alang sa pamilya.

Ang makahuluganong pagtuon ug kasinatian sa panarbaho kanunay maoy prayoridad sa akong papa. Gidayeg niya ang ekstrakurikular nga mga kalihokan, sama sa debate ug student government tingali makatabang sa uban nakong importante nga mga tumong. Dili kaayo siya sigurado bahin sa gigahin nakong dakong panahon sa pag-apil og football, basketball, baseball, ug dagan. Gisabut niya nga ang sports makalig-on, makapalahutay, ug may teamwork apan miingon nga ang pagtutok og usa lang ka sport sa mubo nga panahon ang mas maayo. Sa iyang tan-aw, maayo ang sports apan dili labing maayo *alang kanako*. Naghunahuna siya nga ang ubang sports para lang sa lokal nga kasikat unya mabaliwala ang mas importante nga mga tumong.

Tungod niini, usa sa rason nganong ganahan ko sa asoy ni Lucy sa pagdula og baseball mao, kay sa tan-aw sa akong papa mas maayong pagtuon ko sa langyaw nga polisiya ug di maghunahuna sa pagsalo og bola. Akong klarohon nga ganahan gyud

ang akong mama og sports. Tingali maospital siya kon dili makakita sa usa sa akong mga dula.

Mihukom kong sundon ang tambag sa akong papa ug dili modula og intercollegiate sports sa kolehiyo. Unya gipahibalo ko sa among coach sa high school football nga ang coach sa football sa Stanford gusto nga makig-paniudto uban nako ug ni Merlin Olsen. Kamong mas bata pa mahimong wala makaila ni Merlin. Siya usa ka maayo kaayong all-American tackle sa Logan High School football team diin ako ang gwardya, ug tigsalo ug tigpasa sa bola. Sa high school si Merlin girecruit sa inilang mga football team libut sa nasud. Sa kolehiyo nadaug niya ang Outland Trophy isip pinakamaayong interior lineman. Si Merlin ang ikatulo nga over-all pick sa Nasyonal nga Liga sa Football ug nakadula sa talagsaong 14 ka

sunodsunod nga dula sa Pro Bowls. Apil siya sa Pro football Hall of Fame niadtong 1982.²⁰

Ang paniudto uban sa Stanford coach gihimo didto sa Bluebird restaurant sa Logan, Utah. Human mi naglamano, wala na gyud siya motan-aw nako. Si Merlin ra ang iyang gikaistorya ug ako wala na. Human sa paniudto, sa unang higayon, miduol siya nako apan nakalimot sa akong ngalan. Giingnan niya si Merlin, “Kon pilion nimo ang Stanford ug gusto nimong ikuyog ang imong higala, maayo man siya og grado mahimo ra natong sabutan.” Kini nga kasinatian mikumpirnar

nga kinahanglan nakong sundon ang maalamong tambag sa akong papa.

Wala ko magbugnaw ninyo sa pag-apil og sports o paggamit sa Internet o ubang gikalingawan sa mga batan-on. Kini ang matang sa kalihokan nga nagkinahanglan og pagpugong, pagbalanse, ug kaalam. Kon maalamon ang paggamit, makapalambo sa kinabuhi.

Hinoon, awhagon ko kamo, bata ug tigulang, sa pagribyu sa mga tumong ug tuyo ug pagdugang og disiplina. Ang atong inadlaw nga buhat ug pagpili ihaum gayud sa atong mga tumong. Likayan gyud nato ang pagpangatarungan ug makabaldang kalingawan. Importante kaayo nga pilion ang mohaum sa mga pakigsaad sa pag-alagad kang Jesukristo diha sa pagkamatarung.²¹ Dili gyud kita magpabalda sa atong tumong, sa bisan unsang rason.

Kining kinabuhi ang panahon sa pagpangandam sa pagsugat sa Dios.²² Malipayon kita nga mga katawhan. Nagadayeg kita sa maayong mga pasyaw ug mobahandi sa wala maplano nga panahon uban sa atong mga higala ug pamilya. Kinahanglan kitang adunay kaseryuso sa katuyoan nga maoy giya sa atong kinabuhi ug pagpili. Ang makabaldang kalingawan ug pangatarungan nga babag sa kalamboan dili maayo, ug kon kini makakunhod sa atong pagtuo kang Jesukristo, trahedyo kani.

Ang akong pag-ampo mao nga isip mga priesthood, ang atong ipahiuyon ang mga dungganon natong katuyoan nga gikinahanglan niadtong nangalagad sa atong Agalon. Sa tanang butang atong hinumduman nga ang pagka “maisug diha sa pagpamatuod ni Jesus” ang mahinungdanong pagsulay alang sa celestial ug terrestrial nga gingharian.²³ Gusto kitang maadto sa celestial nga bahin. Isip usa sa Iyang mga Apostoles, kinasingkasing ko nga mopamatuod sa katinuod sa Pag-ula ug sa kabalaan ni Jesukristo, atong Manluluwas. Sa pangalan ni Jesukristo, amen. ■

MUBO NGA MGA SULAT

1. Lee Mendelson-Bill Melendez Production TV Specials, 1966.

2. Gikan sa mga bulan sa Saturn nga nakalinga kaniya, ngadto sa pagkabalaka mahitungod sa posible nga makalanag nga butang sa iyang glove, si Lucy kanunay nga nangatarungan ngano nga ang bola wala niya masalo.
3. Tan-awa sa “Decisions Determine Destiny,” chapter 8 sa *Pathways to Perfection: Discourses of Thomas S. Monson* (1973), 57–65.
4. Isaias 7:15.
5. “Kon ang pagbuhay ingon ka sayon sa pagkasayud kon unsay maayong buhaton, ang chapel mahimo nang mga simbahan, ug ang payag sa mga kabus mahimo nang mga palasyo sa prinsipe,” (William Shakespeare, *The Merchant of Venice*, act 1, eksena 2, mga linya 12–14).
6. Doktrina ug mga Pakigsaad 58:27.
7. Tan-awa sa *Adjusting to Missionary Life* (booklet, 2013), 23–49.
8. Tan-awa sa Stephanie Rosenbloom, “Dealing with Digital Cruelty,” *New York Times*, Ago. 24, 2014, SR1.
9. Randall L. Ridd, “Ang Pinili nga Henerasyon,” *Liahona*, Mayo 2014, 56.
10. Tan-awa sa Doktrina ug mga Pakigsaad 45:26.
11. Tan-awa sa David A. Bednar, “To Sweep the Earth as with a Flood” (pakigpulong nga gihatag didto sa BYU Campus Education Week, Ago. 19, 2014); lds.org/prophets-and-apostles/unto-all-the-world/to-sweep-the-earth-as-with-a-flood.
12. Arthur C. Brooks, “Love People, Not Pleasure,” *New York Times*, Hulyo 20, 2014, SR1.
13. Subo lang, usa ka makabalda nga nanglambo sa atong panahon mao ang grabe nga binuang. Sa dihang ang Manluluwas miapil sa pipila ka mga butang nga makahugaw sa tawo, Iyang gilakip ang binuang (tan-awa sa Marcos 7:22).
14. Kini nahitabo sa karaang Gresya ug Roma, ingon man usab sa sibilisasyon sa Basahon ni Mormon.
15. Tan-awa sa Frederic W. Farrar, *The Life and Work of St. Paul* (1898), 302. Mga philospher kini sa tanang matang, lakip ang mga epicureo ug mga estoico, kaatbang nga pundok kinsa gihulagway isip ang mga Pariseo ug ang mga Saduceo sa pagano nga kalibutan. Tan-awa usab sa Quentin L. Cook, “Looking beyond the Mark,” *Liahona*, Mar. 2003, 21–24.
16. Mga Buhat 17:21.
17. Mga Buhat 5:32.
18. Farrar, *The Life and Work of St. Paul*, 312.
19. Tan-awa sa Dallin H. Oaks, “Maayo, Mas Maayo, Pinakamaayo,” *Liahona*, Nob. 2007, 104–8.
20. Si Merlin Olsen ang usa ka inila kaayo nga football player, aktor, ug komentarista sa NFL, para sa NBC. Nadaugan niya ang Outland Trophy sa pagdula og football alang sa Utah State University. Midula siya og pro football para sa Los Angeles Rams. Sa TV siya ang Jonathan Garvey kaatbang ni Michael Landon on *Little House on the Prairie* ug dunay kaugalingon niyang programa sa TV, *Father Murphy*. Si Merlin patay na (Mar. 11, 2010), ug gimingaw kaayo mi kaniya.
21. Tan-awa sa Doktrina ug mga Pakigsaad 76:5.
22. Tan-awa sa Alma 34:32.
23. Doktrina ug mga Pakigsaad 76:79.